

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun asetuksen 3 §:n muuttamisesta

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta

Yleiset huomiot

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun asetuksen 3 §:n muuttamisesta.

Pidämme perusteltuna, että avustusten myöntämiseen liittyviä harkintaperusteita täsmennetään tilanteessa, jossa STEA-avustusten kokonaismäärä vähenee ja käytettävissä olevia resursseja joudutaan kohdentamaan aiempaa tarkemmin. Avustusjärjestelmän tulee olla avoin, ennakoitava ja yhdenvertainen.

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta katsoo kuitenkin, että ehdotetuilla muutoksilla voi olla muistiossa kuvattua merkittävämpiä vaikutuksia järjestökentän rakenteeseen, toiminnan sisältöihin ja alueelliseen yhdenvertaisuuteen. Erityisesti paikallisesti tai alueellisesti toimivien tai pienten järjestöjen näkökulmasta osa ehdotetuista kriteereistä sisältää riskejä, jotka tulisi tunnistaa nykyistä paremmin asetuksen perusteluissa.

Vaikutukset eivät ole vähäisiä

Muistiossa todetaan useaan otteeseen, että kyse on pääosin nykyisten käytäntöjen kirjaamisesta asetustasolle ja että vaikutukset olisivat vähäisiä. Neuvottelukunta ei yhdy tähän arvioon.

Asetukseen esitetään ensimmäistä kertaa kirjattavaksi yksityiskohtaisia avustus-harkintaa ohjaavia kriteerejä. Samalla muistiossa korostetaan konkreettisen kohtaavan työn painottamista, toimintaympäristön muutoksiin sopeutumista, päällekkäisyyden vähentämistä ja toiminnan tavoitavuuden arviointia.

Nämä eivät ole pelkästään teknisiä täsmennyksiä, vaan linjauksia, jotka vaikuttavat siihen, millaista toimintaa tulevaisuudessa pidetään rahoituksen arvoisena.

Kohtaavan työn painottaminen on kannatettavaa, mutta sitä ei saa tulkita liian kapeasti. Järjestöjen suurin vahvuus on ihmisten kohtaamisessa ja yhteisöllisyyden rakentamisessa. Samalla on tunnistettava, että maakunnalliset verkostojärjestöt, vapaaehtoistoiminnan tuki, järjestöjen osaamisen kehittäminen, järjestöjen ja julki-

sen sektorin yhteistyörakenteiden ylläpito, koulutus, viestintä sekä järjestöjen toimintakyvyn vahvistaminen luovat edellytykset kohtaavan työn toteutumiselle.

**Toimintaympäristön muutoksiin sopeutumista koskeva kriteeri vaatii täsmen-
tämistä (3 § 2 mom. 2 kohta)**

Toimintaympäristön sopeuttamisen kirjaus on perusteltu, mutta muistiossa sitä tulkitaan hyvin vahvasti. Toimintaympäristön muutosten tunnistaminen ja huomiointi on osa hyvää järjestötoimintaa. Neuvottelukunta pitää kuitenkin ongelmallisena sitä, että toimintaympäristöanalyysin osaaminen ja toiminnan jatkuva mukauttaminen voi muodostua tosiasialliseksi rahoituskriteeriksi todellisiin tarpeisiin vastaamisen sijaan. Lisäksi monien järjestöjen vaikuttavuus perustuu pitkäjänteisyyteen, jatkuvuuteen ja luottamuksen rakentamiseen.

Alueellisesti ja paikallisesti toimivilla järjestöillä on usein erityisen vahva kyky tunnistaa toimintaympäristön muutoksia. Toimintaympäristön ymmärtäminen ei aina ilmene laajoina analyysi- tai strategia-asiakirjoina, vaan paikallisena kokemustietona, ja kykynä tunnistaa muuttuvat tarpeet ihmisten arjessa.

Alueellinen yhdenvertaisuus puuttuu ehdotuksesta

Neuvottelukunta pitää merkittävänä puutteena sitä, ettei alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmaa ole nostettu näkyvästi esiin. Harvaan asutuilla alueilla osallistujamäärät ovat usein pienempiä, mutta järjestötoiminnan merkitys voi olla suhteellisesti suurempi.

**Päällekkäisyyden vähentämisestä ei saa tulla järjestökentän keskittämispoli-
tiikkaa (3 §:n 2 momentin 3 kohta)**

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta kannattaa tavoitetta vähentää tarpeetonta päällekkäisyyttä. Kun arvioidaan päällekkäisyyttä, tulisi huomioida alueelliset ja paikalliset tarpeet, kohderyhmien erityispiirteet ja järjestöjen erityisosaamiset. Pidämme kuitenkin ongelmallisena muistiossa esitettyä näkemystä, jonka mukaan avustusharkinnassa voidaan arvioida myönteisesti järjestöjen yhdistymiseen tähtääviä suunnitelmia. Toiminnan samankaltaisuus ei automaattisesti merkitse haitallista päällekkäisyyttä. Alueelliset, paikalliset ja valtakunnalliset toimijat muodostavat usein toisiaan täydentävän kokonaisuuden. Kansalaisyhteiskunnan vahvuus rakentuu monimuotoisuudelle eikä toiminnan samankaltaisuus automaattisesti tarkoita haitallista päällekkäisyyttä.

Kokonaisharkinnan tulee turvata järjestökentän monimuotoisuus

Avustusharkinnan tulee mahdollistaa erikokoisten, eri puolilla Suomea toimivien sekä erilaisiin tarpeisiin vastaavien järjestöjen yhdenvertainen osallistuminen avustujärjestelmään.

Arvioinnissa tulee huomioida toiminnan yhteiskunnallinen merkitys, alueellinen yhdenvertaisuus, kansalaistoiminnan vahvistaminen, vapaaehtoistoiminnan edellytykset sekä järjestökentän monimuotoisuus.

Lopuksi

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta esittää, että alueellisen yhdenvertaisuuden merkitystä vahvistetaan, toimintaympäristömuutoksiin reagoimisen tulkintaa täsmennetään, kohtaavan työn painotus toteutetaan siten, ettei verkosto- ja tukirakenteiden asema heikkene, eikä päällekkäisyyden arviointi johda järjestökentän keskittämiseen. Lisäksi avustusten myöntöperusteiden tulee olla selkeitä ja pitkäjänteistä toimintaa tukevia.